SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:1780

av Petter Löberg (S)

Behovsprövning av torvbrytning och utveckling av alternativ till odlingstorv

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att i enlighet med Miljömålsberedningens förslag som huvudregel inte medge nya eller förlängda tillstånd till torvtäkt och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör överväga åtgärder för att stärka forskning, utveckling och användning av hållbara alternativ till odlingstorv, med hänsyn till svensk yrkesodling och livsmedelsberedskap, och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Frågan om torvbrytning handlar inte enbart om vilka våtmarker som bör skyddas. Den handlar också om hur samhället använder en naturresurs som har bildats under tusentals år och om vilka behov som motiverar nya ingrepp. Ett modernt regelverk bör därför tydligare kunna besvara en grundläggande fråga: när är det verkligen nödvändigt att bryta torv?

I 9 kap. 6 f § miljöbalken finns särskilda begränsningar för naturgrustäkter. Där har lagstiftaren slagit fast att möjligheten att använda andra material kan vara avgörande för om en täkt får komma till stånd. För torvtäkter finns i 9 kap. 6 g § en särskild stoppregel

som tar sikte på våtmarker med värdefulla natur- eller kulturmiljöer. Någon motsvarande uttrycklig behovs- och alternativprövning finns däremot inte i denna bestämmelse.

Det finns skäl att se över denna skillnad. Den som ansöker om att bryta torv bör kunna redovisa vilket ändamål torven ska användas för, vilka mängder som behövs och i vilken utsträckning andra material kan fylla samma funktion. Bedömningen måste vara saklig och proportionerlig och väga in såväl klimat- och naturvärden som tekniska förutsättningar, kostnader, konkurrenskraft och försörjningsberedskap. En sådan prövning skulle inte innebära ett generellt förbud, men den skulle ge bättre underlag för att avgöra när torvbrytning är motiverad.

Det är samtidigt viktigt att se skillnad på olika användningsområden. Odlingstorv har betydelse för svensk trädgårdsnäring och för produktionen av skogsplantor. Utredningen "Odlingstorv och klimatet" (SOU 2026:18) visar att fullgoda ersättningsmaterial ännu inte finns i tillräcklig omfattning för alla tillämpningar och att omställningen behöver ta hänsyn till livsmedelsproduktion och företagens konkurrensvillkor. Samma utredning pekar på behovet av forskning och innovation kring alternativ. Det motiverar en aktiv politik för att utveckla och pröva nya substrat, inte minst genom samverkan mellan forskning, odlare och företag.

En översyn bör även uppmärksamma följderna för annan näringsverksamhet. I Grimsås i Tranemo kommun har planerna på torvbrytning väckt oro för närliggande industriproduktion och arbetstillfällen, bland annat med anledning av risken för dammspridning. Det illustrerar att en torvtäkt kan innebära kostnader och risker som inte stannar vid själva täktområdet. I prövningen behöver även befintliga företags förutsättningar, känslig produktion, transporter och påverkan på lokalsamhället kunna synliggöras och vägas in på ett rättssäkert sätt.

En ny ordning får inte heller leda till att svensk torv utan vidare ersätts med import som medför lika stora eller större utsläpp någon annanstans. Det behövs därför kunskap om de samlade effekterna av produktion, transport, användning och möjliga alternativ. Staten bör bidra till att en sådan kunskap omsätts i bättre tillståndsprövning och fungerande omställningsmöjligheter för berörda branscher.

En behovsprövning som tar hänsyn till både verklig samhällsnytta och lokala konsekvenser skulle kunna göra torvpolitiken mer konsekvent. Den skulle också förena ett starkt ansvar för klimat och natur med ansvar för svensk produktion, arbetstillfällen och långsiktig försörjningsförmåga.

Petter Löberg (S)